

ES LIFE Programas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības
un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Ilggadīgo zālāju apsaimniekošanas dabas vērtību saglabāšanai privāto zemju īpašnieku skatījumā

Mg.oec. Anda Mežgaile (anda.mezgaile@va.lv);

Asoc.prof. Dr.geogr. Andris Klepers, Prof., Dr.oec. Agita Līviņa

Vidzemes Augstskola

LU, 25.04.2022.

Bioloģiski vērtīgie zālāji Latvijā bija daudz, paliek mazāk, drīz var nebūt!

Līdz 19. gadsimtam

Veidojas Latvijas ainava, lielāko teritorijas daļu klāj meži. Atklātas platības uztur lieli zālēdāji, tās noēdot un izminot. Cilvēks sāk nodarboties ar lauksaimniecību un lopkopību, atbrīvojot no kokiem klātās teritorijas, veidojot aramzemes, ganības un pļavas.

19. gadsimts

Palielinās zālāju platības, kuras nogana un pļauj. Tas veicina zālāju dabiskās vērtības pieaugumu – veidojas nozīmīga augu, kukaiņu un putnu sugu daudzveidība.

20. gadsimts

Cenšoties iegūt maksimālu ražu, cilvēks dabiskos zālājus pārveido, tos piesējot, kultivējot, kas mazina to dabisko vērtību.

Zālājos bioloģiskā daudzveidība samazinās arī tos neapsaimniekojot – iesējas koki, krūmi, sarūk zālājam raksturīgo sugu skaits. Dabiskie zālāji sāk izzust.

21. gadsimts

Cilvēkam intensīvi saimniekojot vai neapsaimniekojot, bioloģiski vērtīgo zālāju platības ir jau ļoti būtiski sarukušas.

Nemainot savus paradumus, mēs jau šajā gadsimtā varam atgriezties laikā ap 18. gadsimtu.

▼ Jūlijs-decembris, 2021

▼ **Mērķauditorija privāto zālāju īpašnieki:**

- ES nozīmes zālāju biotopu īpašnieki;
- Ilggadīgo zālāju īpašnieki (710 kods LAD sistēmā);
- Potenciālo BVZ īpašnieki

▼ Latvijas mēroga proporcionāla izlase gan pēc zālāju veida, gan pašvaldībām

▼ Derīgo anketu skaits 442

Aptaujas mērķis

Šīs aptaujas mērķis ir noskaidrot zālāju īpašnieku viedokli par ilggadīgo zālāju apsaimniekošanu, kā arī nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem bioloģiski vērtīgu zālāju saglabāšanai Latvijā.

Anketā lietoto terminu skaidrojums:

- **Ilggadīgie zālāji** – šīs anketas kontekstā saukti visi zālāji, kas ir bioloģiski vērtīgi zālāji, Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopi, kā arī citi ilggadīgie zālāji (piemēram, 710 kods Lauku atbalsta dienesta sistēmā).
- **Bioloģiski vērtīgi zālāji** – Eiropas Savienības nozīmes zālāju biotopi, kā arī ilggadīgi zālāji, kas pirms 2013. gada ir atzīti par bioloģiski vērtīgiem zālājiem.

Aptaujas periods: 2021. gada jūlijs - decembris.

Aptauja ir anonīma, pētījumā iegūtie dati tiks izmantoti tikai apkopotā veidā un šī pētījuma mērķim. Tiek ievērota privātuma politika attiecībā uz iesaistīto personas datu aizsardzību (piemēram, par īpašumu un tā atrašanās vietu), pamatojoties uz 2016. gada 27. aprīļa Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2016/679.

Anketas pilnvērtīga aizpilde aizņems ~25 min. Ļoti novērtējam Jūsu ieguldījumu, tas ļaus padziļināti varētu izprast aktuālo situāciju un izstrādāt piemērotākus risinājumus.

Ja anketu izsniedza LLKC konsultants, tad ievadiet LLKC kodu šeit: _____.

I Ilggadīgie zālāji īpašumā un motivācija tos uzturēt

1.1. Vai Jūsu īpašumā ir kāds no zemāk norādītajiem zālājiem? *(lūdzu, atzīmējiet ar x)*

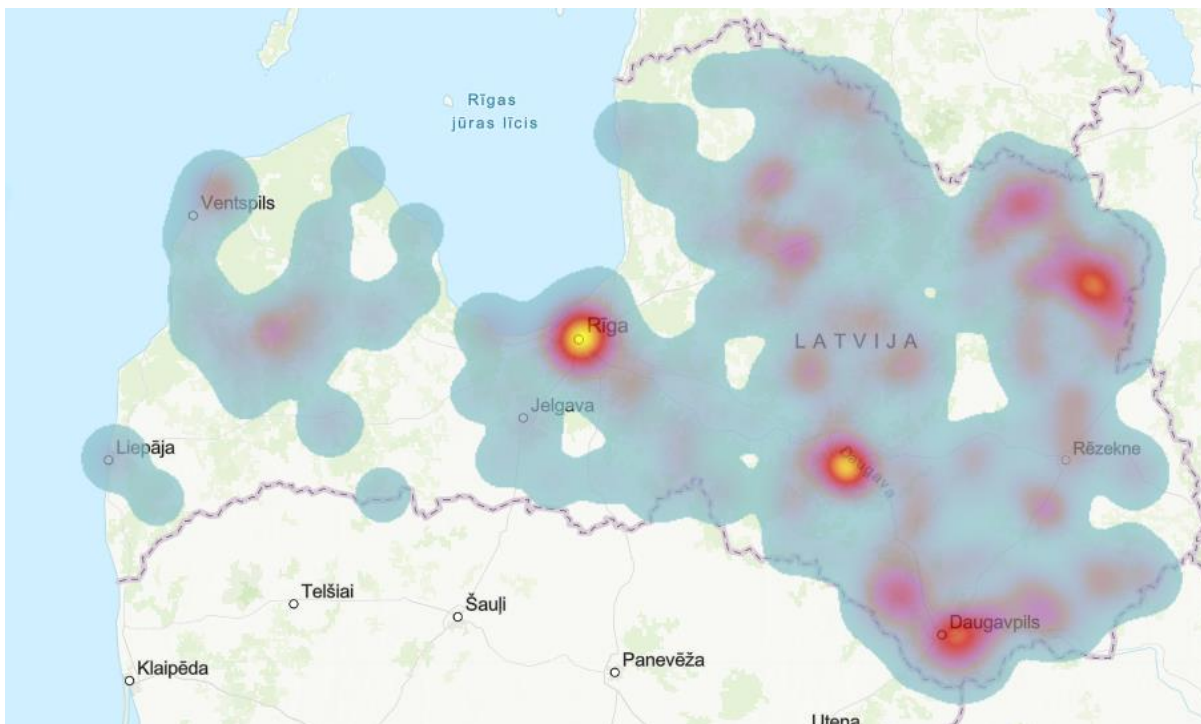
	jā	nē	nezinu
Ilggadīgie zālāji:			
• bioloģiski vērtīgs zālājs			
• ES zālāju biotops			
• citi ilggadīgi zālāji			
Aramzemē sēti zālāji			

1.2. Ja Jums ir kāda īpaša pļava, kura saistās ar dzimtas vēsturi, tradīcijām, simboliskām vērtībām – īsi raksturojiet to _____ *(ja nav, tad atstāji tukšu)*

1.3. Ar x atzīmējiet dabas vērtības un labumus, ko Jūsu ilggadīgie zālāji **nodrošina:**

	noteikti jā	drīzāk jā	drīzāk nē	nē	nezinu
savvaļas augu daudzveidību (naktsviļoles, dzegūzpiņķītes, u.c.)					
daudz ārstniecības augu					
pļavu un ganību putnu ligzdvietas (griezes, mērkaziņas u.c.)					
kukaiņu daudzveidību (dienas tauriņi, nakstauriņi u.c.)					
barību apputeksnētājiem kukaiņiem (bitēm, karmēm u.c.)					
veselīgu, daudzveidīgu lopbarību (pļavas aptieka ganāmpulkam)					
kvalitatīvu lopbarību (siens/zāle)					
tīru ūdeni					
augšnes auglību					
uzkrāj oglekli klimata pārmaiņu mazināšanai					
mazina plūdu risku					
uzlabo ainavas kvalitāti, saglabājot tradicionālo lauku ainavu					
sniedz vietu kultūras tradīciju turpinājumam, gadskārtu rituāliem					

Respondentu profils

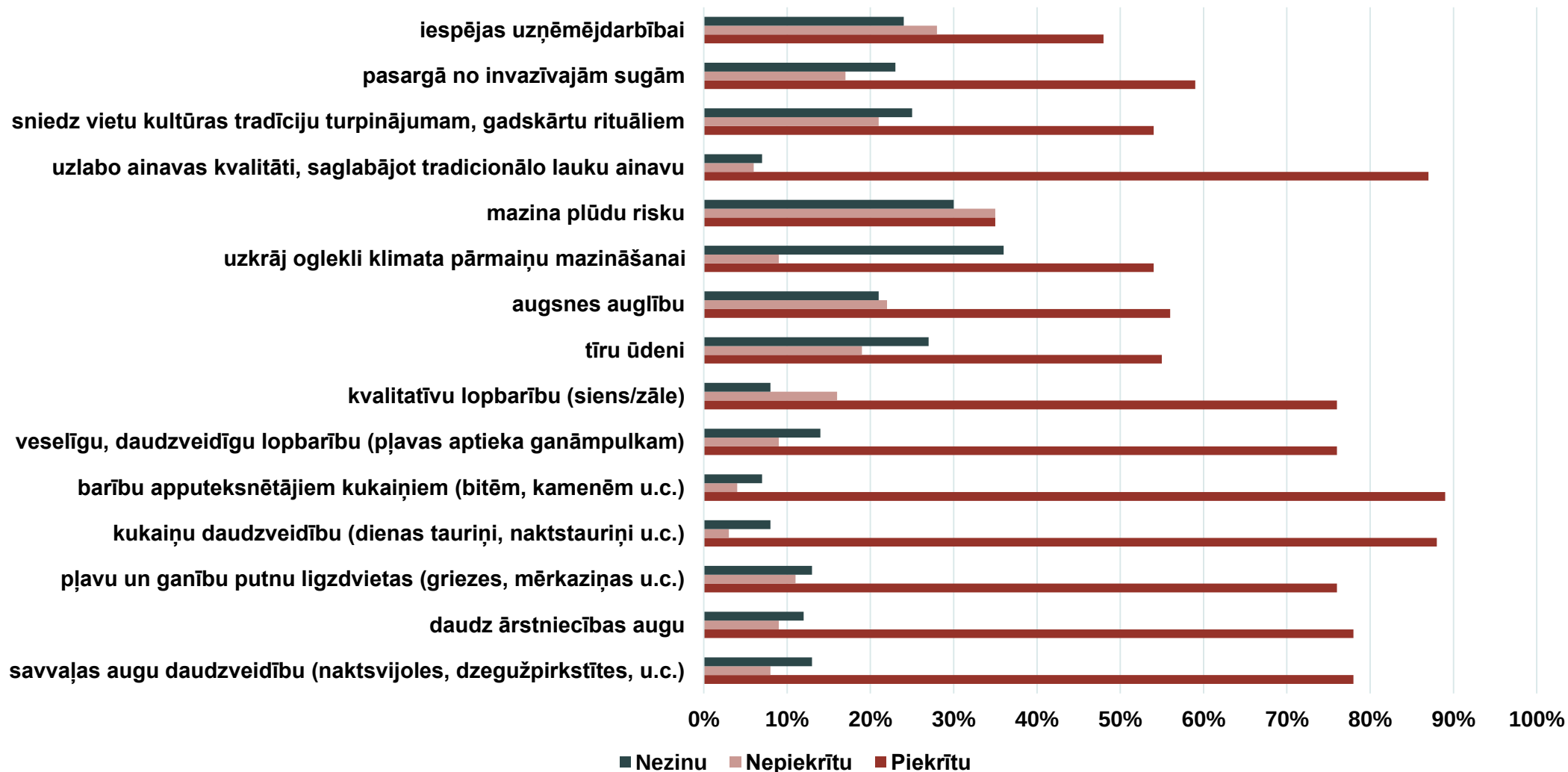
Zālāju īpašnieki pēc dzīvesvietas

- ▼ 44% augstākā izglītība
- ▼ 40% saistīta ar lauksaimniecību
- ▼ 27% papildizglītība
- ▼ Ienākumi no lauksaimniecības 0-10% - 38%; vairāk par 50% - 16%
- ▼ Vidējais īpašumtiesību ilgums 18 gadi

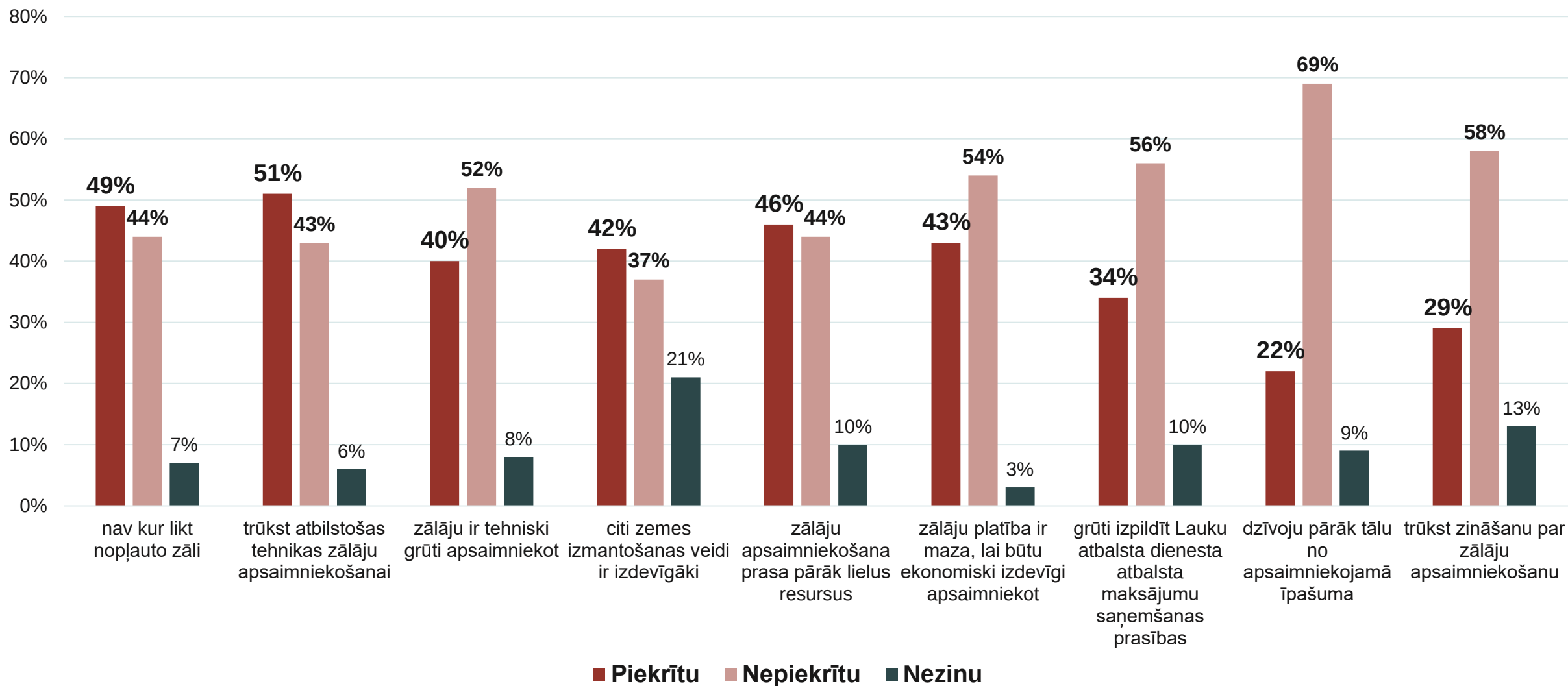
Saimniecības profils

- ▼ **93%** plāno turpināt apsaimniekot ilggadīgos zālājus
- ▼ **70%** īpašums **neatrodas** ĪADT
- ▼ **35%** mājsaimniecība bez specializācijas
- ▼ **60%** nopļauj, 35% apsaimnieko kombinēti
- ▼ **42%** audzē zālēdājus
- ▼ **42%** ir tehnika zālāju apsaimniekošanai
- ▼ **70%** apsaimnieko īpašumu kā fiziskas personas

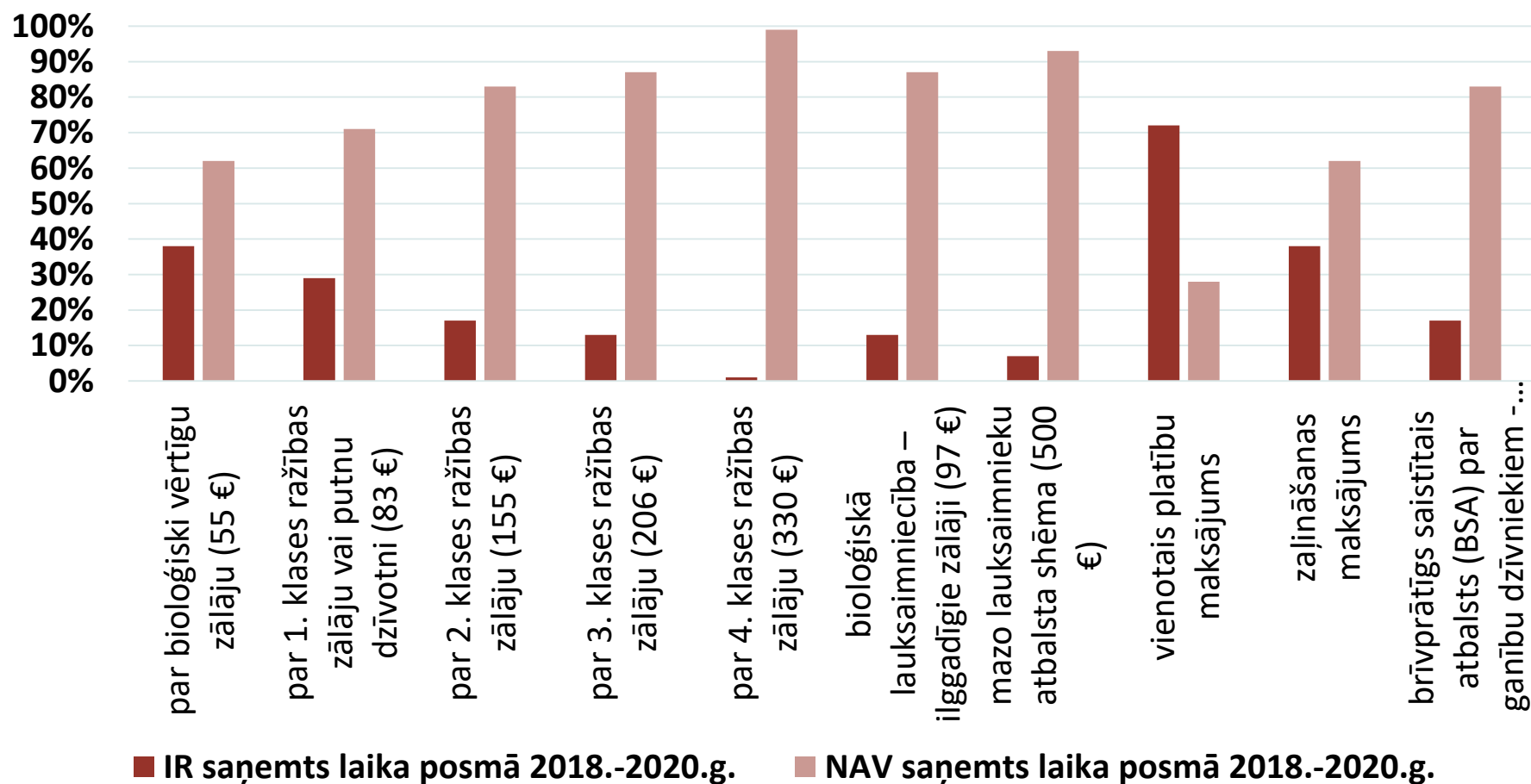
Dabas vērtības, ko nodrošina ilggadīgie zālāji

Kādi šķēršļi apgrūtina Jūsu iespējas uzturēt ilggadīgos zālājus?

Saņemto atbalsta maksājumu veids

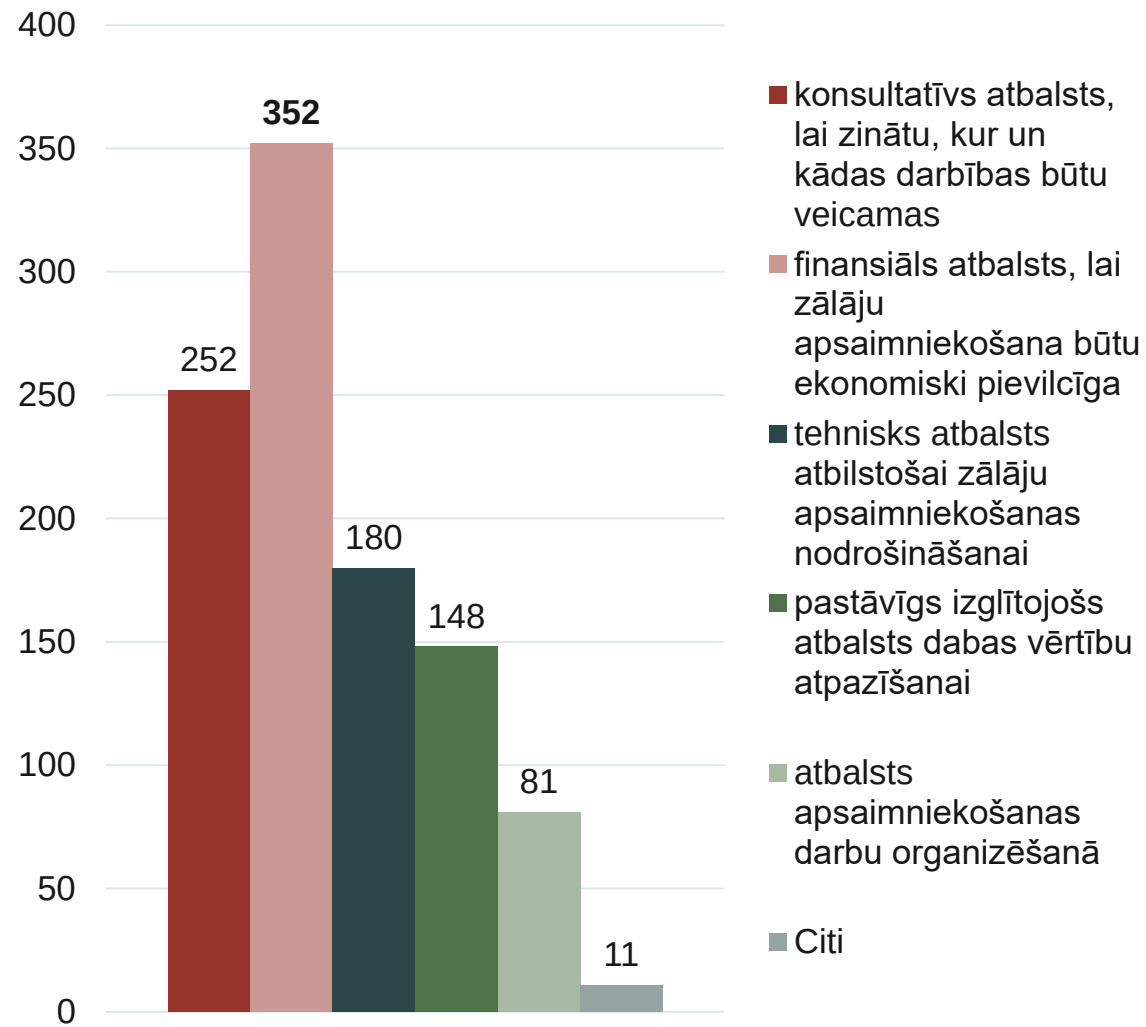

Vai Jums būtu interese pašam iesaistīties šādos ilggadīgo zālāju aizsardzības pasākumos?

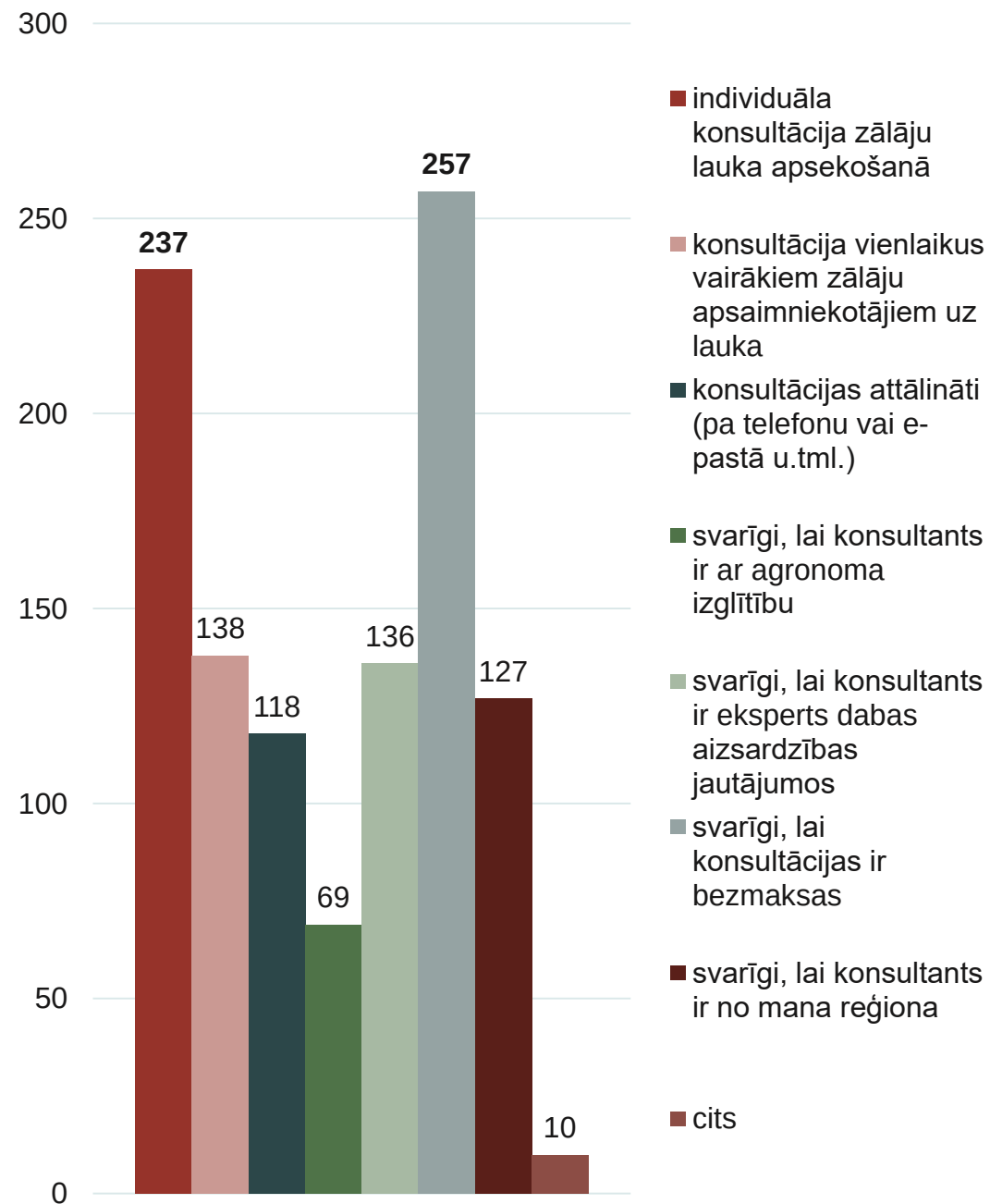
	noteikti jā	drīzāk jā	drīzāk nē	noteikti nē	nezinu
Novērtēt sava zālāja puķu daudzveidību (izstaigāt zālāju)	33%	37%	19%	5%	6%
Novērtēt sava zālāja tauriņu daudzveidību (izstaigāt zālāju)	24%	34%	26%	9%	8%
Uzskaitīt griezes (iet vairākus vakarus krēslā pa pļavu un atzīmēt kartē aptuvenas vietas, kur grieze dzied)	21%	28%	29%	12%	10%
Novērtēt ganīšanas/pļaušanas ietekmi uz zālāja dabas vērtībām (izmīdīti laukumi, kūlas segums, krūmu atvašu segums, erozija u.tml.)	21%	36%	22%	8%	12%
Izstrādāt savu zālāju apsaimniekošanas plānu un pildīt to uzņemto saistību ietvaros	19%	41%	20%	9%	11%

Ilgums, ko gatavi veltīt sava zālāja dabas vērtību novērtēšanai – **1DIENA** (24%)

Nepieciešamais atbalsts, lai turpinātu uzturēt ilggadīgus zālājus

Kādas konsultāciju formas izvēlētos, sekmīgai dabas vērtību saglabāšanai

Noslēgumā:

- ✓ Zālāju apsaimniekotāji nav viendabīga sabiedrības daļa
- ✓ Dažāda motivācija un pieejas
- ✓ Atšķirīgs zināšanu līmenis
- ✓ Izaicinājumi un vēlmes

ES LIFE Programmas projekts
"Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības
un apsaimniekošanas optimizācija"
(LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature)

Paldies!

latvianature.lv

